

MOTTO „Tot ce nu aderă la spiritul unei limbi se dizolvă ușor în neantul din care tocmai era să fie“.

Daniel T. Suciu

Iată o întrebare pe care ar trebui să ne-o punem cu toții mult mai des. Și când vorbim și când scriem. Și dacă sintem „civili“, adică simpli spectatori, și dacă sintem oameni de teatru sau, mai ales, critici. Pentru că, în general, ne molipsim prea ușor și prea repede de tot soiul de cuvinte, care de care mai „mișto“, și nu facem practic aproape nici un efort pentru a le decela pe cele cu adevărat necesare. Să mai spunem că deseori supără nu numai prețiozitatea puzderiei de neologisme, ci și impropria lor folosire, ajungând la sintagme aiuritoare, atît față de sensul originar al cuvintelor, cît și față de spiritul limbii române? Problema e foarte veche și era pe tapet pe vremea Franțuzitelor lui Costache Facca și a Muzei de la Burdujăni a lui Costache Negruțiu, așa că, bref, noi n-o să facem decît s-o aducem la page, bineînțeles circumstanțîind-o domental! Altfel cum?

Iar de se vor mai găsi unii impricinați care să ne reproșeze tot nouă că nu ne ocupăm de problemele de fond ale cronicii teatrale, preferînd să vîndăm greșelile confrăților, ne vom grăbi să-i asigurăm că nu ne preocupă ca atare o asemenea vînațoare, dar nici nu putem rămîne indiferenți la jignirile aduse limbii române, chiar de către cei care ar trebui s-o apere de strîcaciuni și ultragii. Sigur că problema problemelor în critică este aceea a limbajului critic. Dar dacă „limbajul“ a ajuns să fie „critic“ fără să dispună de proprietatea termenilor folosiți, parcă și problema „limbajului“ pur și sim-

plu ar merita puțină atenție!

Ia să vedem. Dacă deschidem, fie și cu totul întâmplător, revista „Tomis“ (nr. 9/1985) și căutăm cronică dramatică (semnată, la pag. 12, Carmen K.). O cronică de altfel argumentată și convingătoare în ceea ce privește aprecierea spectacolului (Revelion la baia de aburi), ce-ar zice, totuși, în sinea ei, limba română?

„Debordînd de ritm — își începe comentariul critic Carmen K. —, noua premieră a Teatrului dramatic din Constanța...“

CRONICA CRONICII TEATRALE

Ce zice,
în sinea ei,
limba română?

Limba română ce poate să zică? Ea nu prea zice „debordînd“ și încă „de ritm“! Adică „dînd pe dinafară“ sau „revărsîndu-se“... „de ritm“! Înțelegem desigur că ritmul reprezentației a fost foarte alert, dar, dacă ea „și-ar fi ieșit din albie“ și „s-ar fi revărsat“ nu „de ritm“, ci din cauza ritmului, credem că lucrul acesta n-ar mai fi entuziasmat-o atît pe autoare, fiind dăunător reprezentației!

În privința „tematicii abordate“ (de piesă) aflăm că „nu o dată, punctul cade implacabil pe i“ (s.n.). Limba română ce poate să zică? Ea poate crede că punctul cade de mai multe ori pe i — „nu o dată“ — și că felul acestei căderi a punctului poate fi... „implacabil“ (adică

„de neînduplecat“, „neimblînzit“)!

Probabil prin analogie cu estrada constănțeană, ni se vorbește în două rînduri despre „dramaticul constănțean“. Înțelegem noi că, de fapt, e vorba de Teatrul dramatic constănțean, dar limba română ce poate să zică? Din moment ce la Constanța există și un teatru liric (de operă și operetă), ea se așteaptă să audă și de „liricul constănțean“, după care, tot prin analogie — de astă dată cu categoriile estetice — nu s-ar mira să audă și de un „epic constănțean“! Deși, potrivit uzanțelor limbii, n-ar fi exclus să fie vorba de calitatea cetățeanului constănțean (a constănțeanului) de a fi dramatic! Pentru că, stricto sensu, „dramaticul constănțean“ asta poate să însemne sau genul dramatic constănțean sau constănțeanul dramatic!

„Aceași frenetică revărsare de mijloace caracterizează și jocul lui...“, zice, la un moment dat, autoarea cronicii. Ale cui mijloace sau ce fel de mijloace nu ni se precizează.

Despre o tinăra actriță, venită de curînd în acest teatru și care joacă deja în spectacolul amintit, autoarea cronicii crede că „venirea sa aici va fi de bun augur pentru dramaticul constănțean“! Asta înseamnă, pe de o parte, că „venirea“ nu s-a perfectat încă, n-a avut loc, ea urmează să se producă în viitor („va fi“ — zice autoarea). Pe de altă parte, venirea la teatru constănțean este de bun augur nu pentru tinăra actriță (aflată la începutul unui drum, cînd pot fi consultați augurii!), ci „pentru dramaticul constănțean“, chiar dacă teatru nu de pricina și-a sîrbătorit cu de mult 25 de ani de existență!

Ce să mai zică, în sinea ei, limba română?!

MYOSOTIS